

การจัดการความรู้

เรื่อง การส่งเสริมสหกรณ์และกลุ่มเกษตรกรให้ผ่านเกณฑ์
มาตรฐาน

โดย
กลุ่มจัดตั้งและส่งเสริมสหกรณ์ สำนักงานสหกรณ์จังหวัดตรัง
ปีงบประมาณ พ.ศ. 2562

คำนำ

การจัดทำองค์ความรู้ (KM) ของสำนักงานสหกรณ์จังหวัดตรัง เรื่อง “การส่งเสริมสหกรณ์ให้ผ่านเกณฑ์มาตรฐาน” โดยการจัดประชุมบุคลากรของหน่วยงานเพื่อถ่ายทอดความรู้เกี่ยวกับการจัดองค์ความรู้ร่วมกัน เพื่อรวบรวมประเด็นสำคัญของแต่ละบุคคลเพื่อสรุปและนำหลักการ วิธีการไปใช้ปฏิบัติงาน เพื่อเป็นแนวทางในการส่งเสริมและพัฒนาสหกรณ์ให้ได้มาตรฐานเพิ่มขึ้น ดังนั้น สำนักงานสหกรณ์จังหวัดตรังจึงได้จัดทำองค์ความรู้ขึ้น เพื่อเป็นแนวทางให้ข้าราชการ พนักงานราชการ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องนำองค์ความรู้เพื่อใช้ในการแนะนำส่งเสริมสหกรณ์ให้ผ่านเกณฑ์มาตรฐาน

สำนักงานสหกรณ์จังหวัดตรัง ขอขอบคุณข้าราชการ พนักงานราชการ ที่ให้ความร่วมมือจัดทำองค์ความรู้ “การส่งเสริมสหกรณ์ให้ผ่านเกณฑ์มาตรฐาน” ขึ้นมาซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อเจ้าหน้าที่ส่งเสริมสหกรณ์ คณะกรรมการ ฝ่ายจัดการสหกรณ์ ที่จะนำเอาองค์ความรู้ที่ได้ไปใช้ในการปฏิบัติงาน เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดในการปฏิบัติงานต่อไป

คณะทำงาน

สิงหาคม 2562

สารบัญ

	หน้า
การส่งเสริมสหกรณ์ให้ผ่านเกณฑ์มาตรฐาน	
การจัดมาตรฐานสหกรณ์	
ประโยชน์ที่สหกรณ์ได้รับจากการจัดมาตรฐานสหกรณ์	๒
มาตรฐานสหกรณ์ ๗ ข้อ	๒
หลักเกณฑ์การจัดมาตรฐานสหกรณ์ที่ใช้ในปัจจุบัน	๓
การส่งเสริมสหกรณ์ให้ผ่านเกณฑ์มาตรฐานแต่ละข้อ	๕

การส่งเสริมสหกรณ์ให้ผ่านเกณฑ์มาตรฐาน

ความเป็นมาในการจัดมาตรฐานสหกรณ์

กรมส่งเสริมสหกรณ์เริ่มจัดมาตรฐานสหกรณ์ขึ้นครั้งแรกในปี ๒๕๔๕ โดยเจตนารมณ์ในการจัดมาตรฐานสหกรณ์ครั้งแรกมีวัตถุประสงค์เพื่อใช้วัดประสิทธิภาพในการทำงานของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมสหกรณ์ และเพื่อให้เจ้าหน้าที่ส่งเสริมสหกรณ์ มีเป้าหมายในการส่งเสริมและพัฒนาสหกรณ์ที่ชัดเจนและเป็นการประเมินผลการบริหารจัดการของสหกรณ์เบื้องต้น โดยไม่ได้มีเจตนาที่ใช้วัดความเป็นมาตรฐานของสหกรณ์ และต่อมาในปี พ.ศ. ๒๕๔๖ กรมส่งเสริมสหกรณ์ได้ใช้การจัดมาตรฐานเพื่อวัดประสิทธิภาพ กำหนดให้เป็นตัวชี้วัดตามคำรับรองการปฏิบัติราชการที่สำคัญตัวหนึ่งของกรมฯ จะเห็นได้ว่ากรมฯ ได้ให้ความสำคัญกับการจัดมาตรฐานสหกรณ์มาโดยตลอด พร้อมทั้งได้มีการพัฒนาและปรับปรุงหลักเกณฑ์ชี้วัดที่เหมาะสมและสอดคล้องกับสภาพปัจจุบันของสหกรณ์ ซึ่งในปี ๒๕๕๓ กรมส่งเสริมสหกรณ์สหกรณ์ได้ปรับปรุงตัวชี้วัดระดับมาตรฐานขึ้นใหม่ ตามประกาศกรมส่งเสริมสหกรณ์ เรื่องกำหนดระดับมาตรฐานสหกรณ์ ฉบับลงวันที่ ๒๓ มิถุนายน ๒๕๕๓ ได้มีการกำหนดระดับมาตรฐานสหกรณ์ออกเป็นสี่ระดับ ได้แก่ ระดับมาตรฐานดีเลิศ, ระดับมาตรฐานดีมาก, ระดับมาตรฐานดี, และไม่ผ่านมาตรฐาน ในส่วนของตัวชี้วัดระดับมาตรฐานสหกรณ์ยังคงไว้เช่นเดิม พร้อมทั้งได้มีการปรับเปลี่ยนวิธีการจัดระดับมาตรฐานจากเดิมให้ใช้ตัวชี้วัดผลการดำเนินงานของสหกรณ์ จำนวน ๗ ข้อ สหกรณ์ผ่านเกณฑ์ตัวชี้วัดทั้ง ๗ ข้อ ถือว่าผ่านเกณฑ์มาตรฐานสหกรณ์ แต่ถ้าสหกรณ์ตกข้อเกณฑ์ชี้วัดใดข้อหนึ่ง ถือว่าสหกรณ์ไม่ผ่านเกณฑ์มาตรฐาน เปลี่ยนการจัดระดับมาตรฐานโดยใช้หลักเกณฑ์ตัวชี้วัด จำนวน ๗ ข้อ เหมือนเดิม แต่ได้เพิ่มเติมเกี่ยวกับวิธีการประเมินการจัดมาตรฐานสหกรณ์ โดยแบ่งวิธีการประเมินออกเป็น ๒ ส่วน คือ วัดผลการดำเนินงานของสหกรณ์ และวัดกระบวนการบริหารจัดการภายในสหกรณ์ มีหลักเกณฑ์ประเมินรวมทั้งสิ้น ๑๓๗ ข้อ ซึ่งในแต่ละข้อมีคะแนนการประเมินที่ต่างกัน

วัตถุประสงค์ของการจัดมาตรฐานสหกรณ์

๑. วัดความเป็นสถาบันสหกรณ์ จุดแรกเริ่มของการจัดมาตรฐานสหกรณ์ คือ เพื่อวัดความเป็นสถาบันสหกรณ์ ซึ่งเป็นองค์กรของสมาชิก เห็นได้ว่าเกณฑ์ชี้วัดส่วนหนึ่งมาจากข้อกฎหมาย ส่วนหนึ่งเป็นหลักการสหกรณ์

๒. ประเมินศักยภาพในการดำเนินงานของสหกรณ์เป็นการเบื้องต้น ผลจากการจัดระดับมาตรฐานสหกรณ์สะท้อนให้เห็นว่าสหกรณ์มีจุดอ่อนจุดแข็งอย่างไร มีศักยภาพที่จะอำนวยความสะดวกประโยชน์แก่สมาชิก ซึ่งเป็นเจ้าของสหกรณ์ได้ดีเพียงใด มีความสามารถในการบริหารจัดการมากน้อยเพียงใด

๓. แบ่งระดับสหกรณ์เพื่อการส่งเสริมและพัฒนา การจัดระดับมาตรฐานสหกรณ์เป็นข้อมูลเบื้องต้นแก่เจ้าหน้าที่ของกรมส่งเสริมสหกรณ์ในการแบ่งระดับสหกรณ์ เพื่อการส่งเสริมและพัฒนาให้เหมาะสมกับสภาพข้อเท็จจริงและสอดคล้องกับความต้องการของสหกรณ์ เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งก้าวหน้าแก่สหกรณ์ต่อไป

ความสำคัญของมาตรฐานสหกรณ์

๑. ใช้เป็นเครื่องมือที่ใช้ในการวัดการบริหารจัดการสหกรณ์เบื้องต้น และวัดประสิทธิภาพในการส่งเสริมและพัฒนาสหกรณ์ของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมสหกรณ์
๒. มาตรฐานเป็นตัวชี้วัดหลักตามคำรับรองการปฏิบัติราชการของกรมส่งเสริมสหกรณ์

ประโยชน์ที่สหกรณ์ได้รับจากการจัดมาตรฐานสหกรณ์

๑. สหกรณ์ได้ทราบถึงสถานะและผลการดำเนินงานของตนในภาพรวมเบื้องต้น เนื่องจากตัวชี้วัดระดับมาตรฐานสหกรณ์เป็นเกณฑ์เบื้องต้นทั่วไปที่สหกรณ์สามารถดำเนินงานให้ผ่านได้ โดยยึดหลักการและวิธีการสหกรณ์ ซึ่งสอดคล้องอย่างยิ่งกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง
๒. สหกรณ์สามารถกำหนดแนวทางการดำเนินงานหรือแนวทางการพัฒนาให้ผ่านมาตรฐานในแต่ละระดับได้ หากสหกรณ์ผ่านมาตรฐานในระดับใดก็ควรพิจารณาหาแนวทางที่จะยกระดับการผ่านมาตรฐานสหกรณ์ให้เป็นระดับดีมากหรือดีเลิศ
๓. สหกรณ์ได้รับสิทธิบางประการที่กรมส่งเสริมสหกรณ์กำหนด เช่น เงินกองทุนพัฒนาสหกรณ์ การพิจารณาคัดเลือกเป็นสหกรณ์ดีเด่นและเข้าร่วมโครงการต่างๆ ของกรมส่งเสริมสหกรณ์ เป็นต้น

มาตรฐานสหกรณ์ ประกอบด้วย ๗ ข้อ ดังนี้

๑. ผลการดำเนินงานในรอบสองปีบัญชีย้อนหลัง สหกรณ์มีผลการดำเนินงานไม่ขาดทุน เว้นแต่ปีใดมีอุบัติเหตุหรือภัยธรรมชาติจนเกิดความเสียหาย ต่อสมาชิกและสหกรณ์โดยรวมให้ตัดปีนั้นออก
  ๒. ในรอบสองปีบัญชีย้อนหลังต้องไม่มีการกระทำอันถือได้ว่าทุจริตต่อสหกรณ์
  ๓. ผลการดำเนินงานในรอบปีบัญชีสุดท้าย สหกรณ์ต้องจัดทำงบการเงินแล้วเสร็จ และส่งให้ผู้สอบบัญชีตรวจสอบแล้วเสนอเพื่ออนุมัติในการประชุมใหญ่สหกรณ์ภายในหนึ่งร้อยห้าสิบวัน นับแต่วันปิดบัญชี
  ๔. ผลการดำเนินงานในรอบปีบัญชีสุดท้าย สหกรณ์ต้องมีสมาชิกไม่น้อยกว่าร้อยละ ๖๐ ของสมาชิกทั้งหมดทำธุรกิจกับสหกรณ์
  ๕. ต้องจัดจ้างเจ้าหน้าที่สหกรณ์ปฏิบัติงานประจำรับผิดชอบดำเนินการและธุรกิจของสหกรณ์ หากไม่มีการจัดจ้างต้องมีกรรมการดำเนินการหรือสมาชิกที่ได้รับมอบหมายให้ปฏิบัติหน้าที่ประจำ
  ๖. ผลการดำเนินงานในรอบสองปีบัญชีย้อนหลัง สหกรณ์ต้องมีการจัดสรรกำไรสุทธิ และจ่ายเงินทุนสวัสดิการสมาชิก หรือทุนสาธารณประโยชน์อย่างน้อยหนึ่งครั้ง
  ๗. ผลการดำเนินงานในรอบปีบัญชีสุดท้าย สหกรณ์ต้องไม่กระทำการอันเป็นการฝ่าฝืนกฎหมายระเบียบ หรือคำสั่งของนายทะเบียนสหกรณ์
- กรมส่งเสริมสหกรณ์ได้เพิ่มเติมการจัดมาตรฐานสหกรณ์ ยังคงใช้ผลการดำเนินงานของสหกรณ์จำนวน ๗ ข้อ เช่นเดิมแต่มีข้อแตกต่างจากที่ผ่านมา คือ แต่ละข้อจะต้องประกอบด้วยผลการดำเนินงานของสหกรณ์ และกระบวนการบริหารจัดการภายในสหกรณ์ รวมทั้งสิ้น ๑๓๗ ข้อ

ข้อที่	ข้อความ ข้อของเกณฑ์ตัวชี้วัด	ผลการดำเนินงาน	กระบวนการบริหารจัดการภายใน
๑	ไม่ขาดทุน	ข้อ ๑ - ข้อ ๓	ข้อ ๑๑ - ข้อ ๘
๒	ไม่ทุจริต	ข้อ ๙ - ข้อ ๑๐	ข้อ ๑๑ - ข้อ ๘๖
๓	ประชุมใหญ่ ๑๕๐ วัน	ข้อ ๘๗ - ข้อ ๙๐	ข้อ ๙๑ - ข้อ ๙๕
๔	สมาชิก ๖๐%	ข้อ ๙๖ - ข้อ ๑๐๓	ข้อ ๑๐๔ - ข้อ ๑๐๘
๕	จัดจ้างเจ้าหน้าที่	ข้อ ๑๐๙ - ข้อ ๑๑๒	ข้อ ๑๑๓ - ข้อ ๑๑๗
๖	จัดสรรกำไร จ่ายเงินสวัสดิการ	ข้อ ๑๑๘ - ข้อ ๑๒๔	ข้อ ๑๒๕ - ข้อ ๑๓๑
๗	ไม่ฝ่าฝืนกฎหมาย	ข้อ ๑๓๒ - ข้อ ๑๓๓	ข้อ ๑๓๔ - ข้อ ๑๓๗
รวม		๑๓๗ ข้อ	

เกณฑ์การให้คะแนนมาตรฐานในแต่ละข้อ

ข้อ ๑	ไม่ผ่านคือข้อ ๑,๒	(.....)	ผ่านคือข้อ ๓	(✓)
ข้อ ๒	ไม่ผ่านคือข้อ ๙	(.....)	ผ่านคือข้อ ๑๐	(✓)
ข้อ ๓	ไม่ผ่านคือข้อ ๘๗ - ๘๙	(.....)	ผ่านคือข้อ ๙๐	(✓)
ข้อ ๔	ไม่ผ่านคือข้อ ๙๖ - ๑๐๐	(.....)	ผ่านคือข้อ ๑๐๑ - ๑๐๓	(✓)
ข้อ ๕	ไม่ผ่านคือข้อ ๑๐๙ - ๑๑๐	(.....)	ผ่านคือข้อ ๑๑๑ - ๑๑๒	(✓)
ข้อ ๖	ไม่ผ่านคือข้อ ๑๑๘ - ๑๒๒	(.....)	ผ่านคือข้อ ๑๒๓ - ๑๒๔	(✓)
ข้อ ๗	ไม่ผ่านคือข้อ ๑๓๒	(.....)	ผ่านคือข้อ ๑๓๓	(✓)

หลักเกณฑ์การจัดมาตรฐานสหกรณ์ที่ใช้ในปัจจุบัน

กรมส่งเสริมสหกรณ์จึงได้มีการปรับปรุงการจัดระดับมาตรฐานสหกรณ์ใหม่ และได้ออกประกาศ เรื่อง การกำหนดระดับมาตรฐานสหกรณ์ ลงวันที่ ๒๓ มิถุนายน ๒๕๕๓ และกำหนดระดับมาตรฐานสหกรณ์ออกเป็นสี่ระดับ คือ

๑. มาตรฐานดีเลิศ
๒. มาตรฐานดีมาก
๓. มาตรฐานดี
๔. ไม่ผ่านมาตรฐาน

เกณฑ์การให้คะแนน

เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของการจัดการมาตรฐานสหกรณ์ กรมส่งเสริมสหกรณ์จึงกำหนดเกณฑ์การให้คะแนน จากผลการดำเนินงานของสหกรณ์ และกระบวนการบริหารจัดการภายในสหกรณ์ จำนวน ๑๓๗ ข้อ โดยมีคะแนนเต็ม ๑๐๐ คะแนน ประกอบด้วย

๑. คะแนนจากผลการดำเนินงานของสหกรณ์
๒. คะแนนจากกระบวนการบริหารจัดการภายในสหกรณ์

หลักเกณฑ์การจัดระดับมาตรฐานสหกรณ์

คะแนนตั้งแต่ ๙๖ ขึ้นไป	ได้เกรด A	ผ่านเกณฑ์มาตรฐานสหกรณ์ระดับดีเลิศ
คะแนนตั้งแต่ ๘๖-๙๕.๙๙	ได้เกรด B	ผ่านเกณฑ์มาตรฐานสหกรณ์ระดับดีมาก
คะแนนตั้งแต่ ๗๖-๘๕.๙๙	ได้เกรด C	ผ่านเกณฑ์มาตรฐานสหกรณ์ระดับดี
คะแนนต่ำกว่า ๗๖	ได้เกรด F	ไม่ผ่านเกณฑ์มาตรฐานสหกรณ์

การจัดมาตรฐานสหกรณ์ของสำนักงานสหกรณ์จังหวัดตรัง ประจำปี ๒๕๖๑ ดังนี้

๑. สหกรณ์ทั้งหมด จำนวน ๙๙ สหกรณ์

๑.๑ นำมาจัดมาตรฐาน	๗๑ สหกรณ์
๑.๒ ไม่นำมาจัดมาตรฐาน	๒๘ สหกรณ์
๑.๒.๑ สหกรณ์จัดตั้งไม่ถึง ๒ ปี	๕ สหกรณ์
๑.๒.๒ หยุดดำเนินงาน	๑ สหกรณ์
๑.๒.๓ อยู่ระหว่างการชำระบัญชี	๒๒ สหกรณ์

๒. สหกรณ์ได้มาตรฐานทั้งหมด ๖๒ สหกรณ์ แบ่งเป็น

๒.๑ ระดับดีเลิศ (A)	๓๕ สหกรณ์
๒.๒ ระดับดีมาก (B)	๒๗ สหกรณ์
๒.๓ ระดับดี (C)	๔ สหกรณ์
๒.๔ ไม่ผ่านมาตรฐาน	๕ สหกรณ์

สหกรณ์ไม่ผ่านเกณฑ์มาตรฐาน ไม่ผ่านเกณฑ์ ในข้อดังต่อไปนี้

ที่	สหกรณ์	มาตรฐานสหกรณ์ ข้อ							หมายเหตุ
		๑	๒	๓	๔	๕	๖	๗	
๑	สหกรณ์ออมทรัพย์กำนันผู้ใหญ่บ้าน อ.กันตัง จก.	✓	✓	✓	✗	✓	✓	✓	การมีส่วนร่วมไม่ถึง ๖๐%
๒	สหกรณ์รถยนต์โดยสารตรัง จก.	✗	✓	✓	✓	✓	✗	✓	ขาดทุน/ไม่มีการจัดสรรกำไรสุทธิ
๓	สหกรณ์กองทุนสวนยาง ส.ป.ก.บ้านควนตอ จก.	✗	✓	✓	✓	✓	✗	✓	ขาดทุน/ไม่มีการจัดสรรกำไรสุทธิ
๔	สหกรณ์การเกษตรอุตสาหกรรม จก.	✗	✗	✓	✗	✓	✗	✓	ขาดทุน/ทุจริต/การมีส่วนร่วม/ไม่มีการจัดสรรกำไร
๕	สหกรณ์กองทุนสวนยางไทรป่วง จก.	✗	✓	✓	✗	✓	✓	✓	ขาดทุน/ประชุมไม่ทัน ๑๕๐ วัน
๖	สหกรณ์กองทุนสวนยางบ้านยางงาม จก.	✗	✓	✓	✓	✗	✗	✓	ขาดทุน/ไม่มีการจัดจ้างเจ้าหน้าที่/ไม่มีการจัดสรรกำไรสุทธิ
๗	สหกรณ์กองทุนสวนยางร่วมใจ ต.บ้านนา จก.	✗	✓	✓	✓	✓	✓	✓	ขาดทุน
๘	ชุมนุมสหกรณ์กองทุนสวนยางตรัง จก.	✗	✓	✓	✓	✓	✗	✓	ขาดทุน/ไม่มีการจัดสรรกำไรสุทธิ
๙	สหกรณ์ออมทรัพย์องค์การบริหารส่วนตำบลห้วยยอด จก.	✗	✓	✗	✓	✓	✗	✓	ประชุมใหญ่เกิน ๑๕๐ วัน

การส่งเสริมสหกรณ์ให้ได้มาตรฐาน ควรดำเนินการอย่างน้อยตามขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ ๑ ศึกษาข้อมูลพื้นฐานของสหกรณ์ย้อนหลังว่า เมื่อเปรียบเทียบกับเกณฑ์ชี้วัดระดับมาตรฐานสหกรณ์แต่ละข้อแล้ว ผลการดำเนินงานในข้อนั้นเป็นอย่างไร ผ่านหรือไม่ผ่าน ถ้าไม่ผ่านข้อใดให้วิเคราะห์ปัญหาและสาเหตุแห่งการไม่ผ่านเกณฑ์ในข้อนั้น และวางแผนที่จะไปส่งเสริม แนะนำ

ขั้นตอนที่ ๒ ประชุมชี้แจงทำความเข้าใจเกณฑ์มาตรฐานทุกข้อ และร่วมวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานตามขั้นตอนที่ ๑ กับสหกรณ์และเจ้าหน้าที่เพื่อหาแนวทางแก้ไข หรือแนวทางการดำเนินงาน

ขั้นตอนที่ ๓ แนะนำ ส่งเสริม การปฏิบัติงานของสหกรณ์ให้ผ่านเกณฑ์มาตรฐานแต่ละข้อ ดังนี้
มาตรฐานข้อ ๑ ผลการดำเนินงานในรอบสองปีบัญชีย้อนหลัง สหกรณ์มีผลการดำเนินงานไม่ขาดทุน เว้นแต่ปีใดมีอุบัติเหตุหรือภัยธรรมชาติจนเกิดความเสียหายต่อสมาชิกและสหกรณ์โดยรวม ให้ตัดปีนั้นออก

สาเหตุที่สหกรณ์ไม่ผ่านเกณฑ์มาตรฐานข้อ ๑

- รายได้น้อย (สมาชิกน้อย/ธุรกิจน้อย)
- รายจ่ายสูง (ต้นทุนสูง ไม่ประหยัด ไม่ปฏิบัติงานตามแผนงานประจำปี)
- มีหนี้ค้ำมาก
- ค่าเสื่อมราคาสูง
- มีการทุจริต
- สินค้าเสื่อมมาก
- นำกำไรสุทธิประจำปีโอนชดเชยการขาดทุน

แนวทางการปฏิบัติให้ผ่านเกณฑ์มาตรฐานสหกรณ์

- ๑) ร่วมวิเคราะห์สาเหตุแห่งการขาดทุน อาจพิจารณาจาก
  - รายได้น้อย อาจเกิดจาก สมาชิกน้อย ปริมาณธุรกิจน้อย ประเภทธุรกิจน้อย
  - รายจ่ายมาก อาจเกิดจาก ต้นทุนการดำเนินงานสูง ไม่ประหยัดและไม่ปฏิบัติตามแผนงบประมาณ

เมื่อได้สาเหตุแล้ว นำมาวางแผนแนวทางแก้ไขร่วมกัน ซึ่งแนวทางการวิเคราะห์ได้แนะนำไว้แล้ว ในเอกสารคู่มือการพัฒนาสหกรณ์และกลุ่มเกษตรกรสู่มาตรฐาน ในขั้นตอนที่ ๒

- ๒) จัดทำแผนปฏิบัติงานของสหกรณ์ เสนอที่ประชุมใหญ่สามัญประจำปีพิจารณาเพื่อนำมาเป็นแผนปฏิบัติงานประจำปี และกระจายแผนลงสู่การปฏิบัติเป็นรายเดือน มอบหมายผู้ปฏิบัติงานให้ชัดเจน มีผู้รับผิดชอบติดตามผลการปฏิบัติงานทั้งฝ่ายกรรมการและฝ่ายจัดการ และดำเนินการตามแนวทางการส่งเสริมสหกรณ์ให้ได้มาตรฐาน

ผลดีของการผ่านมาตรฐานข้อ ๑

- ภาพลักษณ์ที่ดีเป็นที่ยอมรับ
- สมาชิกได้รับผลตอบแทน
- พนักงานมีขวัญกำลังใจ
- มีเงินสำรองเพิ่มขึ้น

มาตรฐานข้อ ๒ ผลการดำเนินงานในรอบสองปีบัญชีย้อนหลัง ไม่มีการกระทำอันถือได้ว่าทุจริตต่อสหกรณ์

สาเหตุที่สหกรณ์ไม่ผ่านเกณฑ์มาตรฐานข้อ ๒

- ขาดการควบคุมภายในที่ดี
- ขาดการมอบหมายงานที่ชัดเจน
- ไม่เก็บรักษาเงินสดตามระเบียบฯ
- ลงบัญชีไม่เป็นปัจจุบัน/ไม่ตรวจสอบ

แนวทางการปฏิบัติให้ผ่านเกณฑ์มาตรฐานสหกรณ์

- ๑) ลงบัญชีให้เป็นปัจจุบัน/ตรวจสอบประจำสม่ำเสมอ
- ๒) เก็บรักษาเงินสดตามระเบียบ
- ๓) ตรวจสอบสินค้าคงเหลือเป็นประจำ
- ๔) ผู้เก็บรักษาเงินสดกับผูกลงบัญชีแยกจากกัน
- ๕) ดำเนินการตามแนวทางการควบคุมภายใน/ธรรมาภิบาลในสหกรณ์
- ๖) ตรวจสอบหลักประกันของเจ้าหน้าที่ฯ
- ๗) มอบหมายงานชัดเจนและติดตามงาน
- ๘) ให้คำแนะนำแก่คณะกรรมการดำเนินการอย่างสม่ำเสมอ
- ๙) หากมีการทุจริตในสหกรณ์ ควรรีบดำเนินการตามที่นายทะเบียนสหกรณ์ผู้สอบบัญชี มีหนังสือแจ้งให้แก้ไขปัญหาทุจริตหรือข้อบกพร่องโดยเร็ว

ผลดีของการผ่านมาตรฐานข้อ ๒

- องค์กร ได้รับความไว้วางใจ
- ประสิทธิภาพของผู้บริหาร
- บุคลากรมีความประพฤติดี ซื่อสัตย์สุจริต
- ไม่เกิดต้นทุนเพิ่มขึ้น

มาตรฐานข้อ ๓ ผลการดำเนินงานในรอบปีบัญชีสุดท้ายของสหกรณ์จัดทำงบการเงินแล้วเสร็จและส่งให้ผู้สอบบัญชีตรวจสอบแล้วนำเสนอเพื่ออนุมัติในที่ประชุมใหญ่ของสหกรณ์ภายในหนึ่งร้อยห้าสิบวัน นับแต่วันสิ้นปีทางบัญชี

สาเหตุที่สหกรณ์ไม่ผ่านเกณฑ์มาตรฐานข้อ ๓

- ไม่มีเจ้าหน้าที่เฉพาะ
- ผู้จัดทำบัญชีขาดความรู้
- ขาดการตรวจสอบหลักฐานเป็นประจำ
- จัดทำทะเบียนคุมไม่เป็นปัจจุบัน

แนวทางการปฏิบัติให้ผ่านเกณฑ์มาตรฐานสหกรณ์

- ๑) มอบหมายเจ้าหน้าที่จัดทำบัญชี
- ๒) ตรวจสอบหลักฐานการลงบัญชีให้ถูกต้อง และบันทึกรายการทางบัญชีในสมุดบัญชีขั้นต้น จนถึงขั้นปลายให้ครบถ้วน ถูกต้อง ประจำวัน ประจำเดือน

๓) จัดทำงบทดลองประจำเดือน ตรวจสอบสินค้าคงเหลือและตรวจทะเบียนคุมต่างๆ ให้ตรงกับงบทดลอง

๔) จัดทำงบการเงินทุกไตรมาส และจัดทำงบการเงิน ณ วันสิ้นปีบัญชี เพื่อส่งให้ผู้สอบบัญชีตรวจสอบภายใน ๓๐ วัน

๕) การจัดทำบัญชีเป็นไปตามรูปแบบบัญชีตามที่กรมตรวจบัญชีสหกรณ์แนะนำ

ผลดีของการผ่านมาตรฐานข้อ ๓

- เป็นกระบวนการตรวจสอบและควบคุมการทำงาน
- ใช้เป็นข้อมูลในการติดตามผลการดำเนินงาน
- พยากรณ์แนวโน้มการดำเนินธุรกิจแก้ไขปัญหา
- ใช้ตรวจสอบฐานะทางเศรษฐกิจ
- วางแผนขยายธุรกิจ ได้ถูกต้องแม่นยำ
- แสดงถึงความโปร่งใส ตรวจสอบได้

มาตรฐานข้อ ๔ ผลการดำเนินงานในรอบปีบัญชีสุดท้าย สหกรณ์ต้องมีสมาชิกไม่น้อยกว่าร้อยละ ๖๐ ของสมาชิกทั้งหมด ร่วมทำธุรกิจกับสหกรณ์

สาเหตุที่สหกรณ์ไม่ผ่านเกณฑ์มาตรฐานข้อ ๔

- สมาชิกขาดศรัทธา และความเชื่อมั่น
- สินค้าไม่ตรงตามความต้องการสมาชิก และมีสินค้าไม่ครอบคลุม
- เงินทุนดำเนินงานมีน้อย และมีคู่แข่งทางการค้ามาก
- ขาดการประชาสัมพันธ์ และการจูงใจให้สมาชิกมาทำธุรกิจกับสหกรณ์

แนวทางการปฏิบัติให้ผ่านเกณฑ์มาตรฐานสหกรณ์

สหกรณ์จะต้องพัฒนาการมีส่วนร่วมของสมาชิก โดยจัดทำ ทะเบียนสมาชิกที่มาทำธุรกิจกับสหกรณ์และที่ไม่มาทำธุรกิจกับสหกรณ์ สำหรับสมาชิกที่ไม่มาทำธุรกิจกับสหกรณ์ จะต้องไปพบปะเยี่ยมเยียน หาเหตุผลว่า สมาชิกมีเหตุผลอะไรที่ไม่มาทำธุรกิจกับสหกรณ์ ซึ่งอาจพบว่า สมาชิกย้ายออกนอกแดน ไม่มีตัวตน หรือเหตุผลการบริการของสหกรณ์ ซึ่งจะต้องนำมาปรับปรุง โดยพิจารณาประเด็นดังต่อไปนี้ ประกอบแนวทางปฏิบัติงาน

๑) สหกรณ์จะต้องทำธุรกิจและให้บริการตามความต้องการของสมาชิก

๒) สหกรณ์จะต้องทำความเข้าใจกับสมาชิก ถึงวิธีการ และขั้นตอนการทำธุรกิจของสหกรณ์ ให้ความยุติธรรมกับสมาชิกในด้านราคาผลผลิต ราคาขายสินค้าและบริการ อัตราดอกเบี้ย เป็นต้น และทำความเข้าใจถึงผลประโยชน์ที่สมาชิกจะได้รับในการดำเนินธุรกิจกับสหกรณ์ ได้แก่ เงินเฉลี่ยคืนตามส่วนของธุรกิจ และเงินปันผลตามหุ้น เป็นต้น

๓) สหกรณ์จะต้องเน้นให้สมาชิกเห็นถึงการบริการที่แตกต่าง ระหว่างสมาชิก กับบุคคลภายนอก เช่น ราคาที่แตกต่าง บริการที่แตกต่าง เป็นต้น

๔) สหกรณ์จะต้องช่วยเหลือสมาชิกตามสมควร เมื่อสมาชิกได้รับความเดือดร้อนด้านการประกอบอาชีพ และด้านอื่นๆ เช่น การเจ็บป่วย ฯลฯ เป็นต้น

๕) สหกรณ์ต้องมีข้อมูลพื้นฐานเบื้องต้นของสมาชิกในเรื่อง การผลิต ปัจจัยการผลิต รายได้ รายจ่าย เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการทำธุรกิจกับสมาชิกต่อไป

ผลดีของการผ่านมาตรฐานข้อ ๔

- ต้นทุนต่อหน่วยลดลง
- เพิ่มศักยภาพในการดำเนินธุรกิจ
- อำนวยประโยชน์หรือให้บริการแก่สมาชิกได้ตามความต้องการ
- สร้างผลตอบแทนเพียงพอ

มาตรฐานข้อ ๕ ต้องจัดจ้างเจ้าหน้าที่สหกรณ์ปฏิบัติงานประจำรับผิดชอบดำเนินการและธุรกิจของสหกรณ์ หากจะไม่มี การจัดจ้างต้องมีกรรมการดำเนินการ หรือ สมาชิก ที่ได้รับมอบหมายให้ปฏิบัติหน้าที่ประจำ

สาเหตุที่สหกรณ์ไม่ผ่านเกณฑ์มาตรฐานข้อ ๕

- รายได้น้อย ไม่เพียงพอในการที่จะจัดจ้างเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงาน
- สหกรณ์มีทุนดำเนินงานน้อย

แนวทางการปฏิบัติให้ผ่านเกณฑ์มาตรฐานสหกรณ์

๑) สหกรณ์จะต้องดำเนินธุรกิจให้มีปริมาณเพียงพอที่จะมีรายได้เป็นค่าใช้จ่ายในการจัดจ้างเจ้าหน้าที่

๒) หากมีธุรกิจไม่เพียงพอ ให้มอบหมาย กรรมการหรือสมาชิกมาดำเนินการ และจะต้องปฏิบัติตามระเบียบของสหกรณ์ฯ

๓) ให้คำแนะนำแก่คณะกรรมการดำเนินการอย่างสม่ำเสมอ

ผลดีของการผ่านมาตรฐานข้อ ๕

- การบริหารมีประสิทธิภาพ
- มีผู้รับผิดชอบการปฏิบัติกิจกรรมในสหกรณ์
- นำนโยบายมาปฏิบัติได้อย่างต่อเนื่อง
- บริการและตอบสนองความต้องการของสมาชิก
- แสดงถึงความสามารถในการพึ่งตนเองของสหกรณ์

มาตรฐานข้อ ๖ ผลการดำเนินงานในรอบสองปีบัญชีย้อนหลัง สหกรณ์ต้องมีการจัดสรรกำไรสุทธิ และจ่ายเงินทุนสวัสดิการสมาชิก หรือทุนสาธารณประโยชน์อย่างน้อยหนึ่งครั้ง

สาเหตุที่สหกรณ์ไม่ผ่านเกณฑ์มาตรฐานข้อ ๖

- สหกรณ์ขาดทุนหรือกำไรน้อย
- กรรมการไม่ให้ความสำคัญในการจัดสรรกำไรสุทธิเป็นทุนสวัสดิการหรือทุนสาธารณประโยชน์แก่สมาชิก

แนวทางการปฏิบัติให้ผ่านเกณฑ์มาตรฐานสหกรณ์

๑) สหกรณ์จะต้องดำเนินธุรกิจมีกำไรเพียงพอ

๒) แนะนำให้จัดสรรกำไรสุทธิเป็นทุนสวัสดิการสมาชิกและหรือทุนสาธารณประโยชน์รวมทั้งให้มีการจ่ายเงินทุนเพื่อดำเนินกิจกรรมนั้นด้วย

๓) แนะนำส่งเสริมให้สหกรณ์ใช้จ่ายทุนสวัสดิการและทุนสาธารณประโยชน์และทุนอื่นๆ ให้เป็นไปตามระเบียบ

ผลดีของการผ่านมาตรฐานข้อ ๖

- สมาชิกได้รับการดูแลและช่วยเหลือ
- สังคม ชุมชน สิ่งแวดล้อม ได้รับสิ่งที่ดี
- เพิ่มภาพลักษณ์ของสหกรณ์เป็นองค์กรที่มีคุณธรรม

มาตรฐานข้อ ๗ ผลการดำเนินงานในรอบปีบัญชีสุดท้าย สหกรณ์ต้องไม่กระทำการอันเป็นการฝ่าฝืน กฎหมาย ระเบียบ คำสั่งของนายทะเบียนสหกรณ์

สาเหตุที่สหกรณ์ไม่ผ่านเกณฑ์มาตรฐานข้อ ๗

- กรรมการและฝ่ายจัดการไม่เข้าใจกฎหมาย ข้อบังคับ ระเบียบ รวมทั้งคำสั่ง ประกาศ คำแนะนำนายทะเบียนสหกรณ์ กรมส่งเสริมสหกรณ์ และกรมตรวจบัญชีสหกรณ์ รวมทั้งกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้อง

- ระบบการควบคุมภายในที่ดี
- ฝ่ายบริหารสหกรณ์จงใจ ฝ่าฝืนการปฏิบัติงานโดยไม่เป็นไปตามกฎหมาย ข้อบังคับ ระเบียบและอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง

แนวทางการปฏิบัติให้ผ่านเกณฑ์มาตรฐานสหกรณ์

สหกรณ์จะต้องจัดให้มีการตรวจสอบการดำเนินงานของสหกรณ์ ดังนี้

๑) ผู้ตรวจสอบกิจการเข้าตรวจสอบสหกรณ์ และรายงานผลการตรวจสอบให้คณะกรรมการดำเนินการสหกรณ์ เป็นประจำทุกเดือน หากมีปัญหาคณะกรรมการฯ จะต้องดำเนินการแก้ไข

๒) คณะกรรมการดำเนินการตรวจสอบการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่สหกรณ์ให้เป็นไปตามระเบียบฯ

๓) ผู้ตรวจการสหกรณ์ (ฝ่ายเจ้าหน้าที่ส่งเสริมสหกรณ์) เข้าไปตรวจสอบกิจการและฐานะการเงินของสหกรณ์

ผลดีของการผ่านมาตรฐานข้อ ๗

- เป็นการสร้างระบบการควบคุมภายใน
- มีความเป็นเอกภาพ
- สร้างความชัดเจนโปร่งใส

ขั้นตอนที่ ๔ ติดตามและประเมินผล จัดเก็บข้อมูลการดำเนินงานของสหกรณ์ เพื่อประเมินผลเสนอที่ประชุมคณะกรรมการของสหกรณ์ และรายงานกรมส่งเสริมสหกรณ์

๑) กรรมการดำเนินการตรวจติดตามการปฏิบัติงานตามขั้นตอนที่ ๓ รายงานเสนอคณะกรรมการ

๒) กลุ่มส่งเสริมสหกรณ์ติดตามผลเสนอสหกรณ์จังหวัดและแจ้งสหกรณ์